

КОЛАБОРАТИВНЕ ПИСЬМО ЯК МЕТОД НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ТА ПЕРЕКЛАДУ

COLLABORATIVE WRITING AS A METHOD OF TEACHING LANGUAGE AND TRANSLATION

За останні десятиліття з'явилися нові методики викладання, які допомагають покращити навчальний процес та зробити його більш інтерактивним. Так, колаборація стала одним з інноваційних методів викладання іноземної мови, який дозволяє викладачам і студентам урізноманітнити традиційні форми академічного процесу. Пропонована стаття присвячена імплементації стратегій колаборативного письма в контексті навчання іноземної мови та перекладу. Актуальність обраної теми дослідження зумовлена тенденцією до модернізації освітніх методик викладання та технік перекладу, що спонукає викладачів іноземної мови до використання нових методів у навчанні, а також тим, що колаборативне письмо не тільки розвиває навички академічного письма та покращує вміння з письмового перекладу, а й сприяє соціалізації навчання.

У розвідці виявляються головні функції та ознаки колаборативного навчання та колаборативного письма, як-от: взаємодія, переговори, конфлікт, обмін досвідом і афективний чинник, аналізуються традиційні й інноваційні стратегії колаборативного письма, які застосовуються під час колаборативного перекладу текстів, робляться висновки про переваги та недоліки імплементації методик колаборативного перекладу.

Пропоноване дослідження містить загальний опис реалізації однієї з інноваційних методик упровадження колаборативного письма у фахову підготовку філологів-перекладачів, а саме методику виконання колаборативного перекладу на онлайн-платформі Smartcat. Дається коротка характеристика функціоналу платформи, фокусується увага на організації та особливостях роботи студентів на кожному з етапів колаборативного перекладу, детермінуються шляхи оцінювання індивідуальної та командної роботи, визначаються переваги та недоліки імплементації колаборативного письма. У розвідці також пропонуються додаткові й альтернативні варіанти онлайн-сервісів, які можна використовувати не лише в контексті професійної підготовки перекладачів, а й у спеціалізованих класах школи.

Ключові слова: колаборативне навчання, колаборативне письмо, стратегії навчання, колаборативний переклад, SMARTCAT.

In the course of the last decades, a number of new teaching methods appeared that help us enhance the academic process and bring some interactivity into it. One of such innovative methods is the collaborative approach to teaching and learning. This study considers application of collaborative writing strategies, primarily, in the context of language and translation learning. The relevance of the chosen topic of study is conditioned by the need to modernize the existing teaching methods and translation techniques which, to it turn, encourages foreign language teachers to use new methods in education. Moreover, the topicality of the subject is determined by the fact that collaborative writing not only develops the academic and translation writing skills but also contributes to the socialization of education.

The study highlights the main functions and features of collaborative learning and collaborative writing, among which are interaction, negotiation, conflict, experience sharing, and affective factor, and analyzes traditional and innovative strategies of collaborative writing used in collaborative translation, and concludes on the advantages of the disadvantages of implementing collaborative translation techniques.

The paper also generally describes the implementation of one of the innovative methods of embedding collaborative writing into the professional translator training – the case study of performing collaborative translation on the Smartcat-platform. The study briefly reviews the functionality of the platform but focuses on organizing the students' work at each stage of the collaborative translation on, determines the ways of evaluating individual and team work, identifies the advantages and disadvantages of implementing collaborative writing. Furthermore, the paper contains suggestions as to additional and alternative online-services relevant for usage not only in the professional translator training, but also in the specialized upper forms of schools.

Key words: collaborative learning, collaborative writing, learning strategy, collaborative translation, Smartcat.

УДК 372.881.1

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2020-20-2-4>

Сгорова О.І.,

канд. філол. наук,
доцент кафедри германської філології
Сумського державного університету

Заїка В.С.,

магістрантка факультету іноземної
філології та соціальних комунікацій
Сумського державного університету

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Масштабність і глобальність проблем і викликів сучасності вимагають від людей усе частіше акумулювати зусилля в різних сферах життя для досягнення позитивних результатів своєї діяльності. Колаборація стала тенденцією XXI ст., адже співпраця не тільки спирається на досвід і енергію різних людей, але також може дати в підсумку такий кінцевий результат, який буде набагато кращим, ніж сума індивідуально виконаних завдань [1, с. 298]. Під колаборацією розуміють ситуацію, у якій двоє або більше людей працюють разом для створення або досягнення спільної мети [2, с. 43].

Кожного дня у світі відбувається безліч кооперативних і колаборативних процесів: проводяться офлайн- та онлайн-конференції з обміну знаннями, з'являються нові програми з міжнародної співпраці, проходять тренінги з різноманітних тем тощо. Важливим усвідомленням людства стало й те, що колаборативно можна не лише ефективно працювати, а й ефективно навчатися.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Термін «колаборативне навчання» з'явився в 1950–1960-х рр. XX ст. Дуже швидко цей термін увійшов у науковий обіг багатьох дисциплін, утім, як на міждисциплінарному рівні, так і в рамках

якоїсь конкретної науки, термін «колаборативне навчання» й досі не набув чіткого визначення.

Під колаборативним навчанням більшість науковців розуміють освітній підхід до викладання та навчання, у рамках якого групи учнів працюють разом над вирішенням проблеми, виконанням завдання або створенням продукту [5, с. 491]. Колаборативне навчання дозволяє організувати роботу студентів із різним рівнем знань у малих групах для досягнення спільної мети.

Колаборативне письмо вже довгий час є об'єктом досліджень багатьох учених-педагогів. Зокрема, досліджуються проблеми організації колаборативного навчання та письма (В. Дьяченко, Х. Лійметс, Д. Джонсон, Р. Джонсон, К. Коффка, Р. Славін), теоретичні та практичні засади організації колаборативного навчання та письма (С. Ділінбург, Т. Макгрегор, М. Бейкер), педагогічні аспекти педагогічної взаємодії у процесі колаборативного письма (Л. Пироженко, С. Боярінцева, О. Пометун), використання сервісів Web 2.0 у навчанні колаборативного письма (К. Бродхал, Н. Хансен, Д. Фітч, М. Лі та інші) тощо. У рамках колаборативного письма також досліджується колаборативний підхід до перекладу. Так, наприклад, колаборативний переклад розглядається як феномен аматорського перекладу (А. Косталес), аналізується в рамках функціонального підходу (Ш. О'Браєн) тощо.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз матеріалів сучасних і закордонних досліджень із релевантних питань доводить, що коли феноменам колаборативного навчання та колаборативного письма зокрема приділяється достатня увага, то розробка питань організації та імплементації колаборативного перекладу в контексті фахової підготовки філологів-перекладачів й досі залишається на недостатньо високому рівні. Стрімкий розвиток ІКТ і дигіталізація багатьох сфер людської діяльності позначилися й на стрімкій активізації перекладацької діяльності в кіберпросторі, що передусім зумовлюється розвитком транскордонної співпраці, формуванням мультинаціональних компаній і глобальних команд співробітників. Зважаючи на високу затребуваність навичок колаборації на ринку праці, зокрема й у перекладацькій діяльності, вбачається за доцільне описати й аргументувати використання колаборативного підходу у професійній підготовці сучасних філологів-перекладачів.

Мета статті полягає у вивченні проблем організації колаборативного письма та перекладу на заняттях з іноземної мови, аналізі підходів до їх імплементації та загальної ефективності, зокрема, визначення переваг і недоліків традиційних та інноваційних форм колаборативного письма.

Виклад основного матеріалу. Робота у групах не є інноваційним підходом, проте в річищі сталого розвитку інформаційних технологій викла-

дачам відкривається все більше можливостей для її модифікації. Колаборативне навчання дозволяє організувати роботу студентів із різним рівнем знань у малих групах для досягнення спільної мети. Проте колаборативне навчання не означає, що студенти просто розмовляють один з одним особисто або ж у режимі онлайн-конференцій під час виконання індивідуальних завдань. Воно також передбачає індивідуальну роботу і допомогу з боку тих, хто впорався із завданням раніше. І воно, звичайно, не передбачає виконання роботи одним-двома студентами з дописом інших імен до звіту [4, с. 5]. «Колаборативне навчання» – це не просто синонім групового навчання, адже воно має чітко визначену мету, а кожний студент має власні завдання чи роль.

Існує чимало форм організації групової роботи на заняттях з іноземної мови. Одним із революційних підходів ХХІ ст. стало колаборативне письмо, яке дозволяє розширити шляхи опанування писемного мовлення та розвитку перекладацької компетенції на заняттях з іноземної мови. Завдяки стрімкому технологічному розвитку колаборативне письмо все частіше виходить за межі аудиторії, а форми його імплементації стають гнучкішими та мобільнішими.

Під терміном «колаборативне письмо» більшість учених розуміють колективне створення тексту, яке супроводжується обміном ідеями, обговореннями та зворотним зв'язком. Колаборативне письмо використовується під час вивчення багатьох дисциплін як для поглиблення загальних знань із предмета, так і для покращення навичок письма. Під час створення колективного документа студенти спілкуються, ведуть між собою переговори й узгоджують дії один з одним, тому більшість дослідників (Х. Дейл, Е. Охта, Н. Сторч, А. Токаллі-Беллер, Р. Дінітто) схильні вважати, що головними рисами колаборативного письма є взаємодія, переговори, конфлікт, обмін досвідом і афективний чинник.

Науковці вже досить довго вивчають проблеми колаборації в навчанні, зокрема її впливи. У контексті існуючих досліджень опрацьовано низку стратегій щодо впровадження та використання колаборативного письма, які можна умовно поділити на традиційні й інноваційні.

До традиційних форм імплементації колаборативного письма на уроках іноземної мови належать стратегії «Подумайте в парах», «Круглий стіл», стратегія паралельного написання П. Лоурі та створення стінгазет. Результати експериментів доводять, що прийом «Подумайте в парах» ефективний для роботи в маленьких групах, стратегія паралельного написання П. Лоурі підійде для роботи в середніх групах, а стратегії «Круглий стіл» і створення стінгазети ефективно застосовувати у великих групах або цілих класах. Вико-

ристання різних стратегій на заняттях з іноземної мови урізноманітнює форми навчання та надає академічному процесу інтерактивності.

Робота з онлайн-сервісами Google Docs, Wiki, Smartcat, Dropbox Paper та іншими є інноваційною формою реалізації колаборативного письма іноземною мовою. Більшість учених вважають, що дистанційна організація колаборативного письма мотивує студентів до вивчення іноземної мови, надає їм ширших можливостей і гнучкості в навчанні.

Однією з форм колаборативного письма є колаборативний переклад. Колаборативний переклад – це процес співпраці двох чи більше учасників команди один з одним для створення єдиного тексту перекладу [7, с. 10]. Таким чином студенти не тільки розвивають свої перекладацькі навички, поглиблюють знання з лексики та граматики, а й набувають коопераційного та комунікативного досвіду. Обмін досвідом – це одна з найважливіших функцій колаборативного письма загалом, адже під час роботи в команді відбувається індивідуальний розвиток та духовне збагачення кожного окремого учасника команди. Звичайно, під час обговорення того чи іншого питання у членів команди можуть виникати різні думки та бачення, що може призвести до виникнення когнітивного конфлікту. Основна мета конфлікту – це мотивування та стимулювання студентів, заохочення їх до генерування нових ідей та розвитку навичок командної роботи.

Оскільки колаборативне письмо – це груповий процес, то він має відповідну структуру. Вирізняють такі етапи реалізації колаборативного письма: планування (етап попередньої підготовки), написання, встановлення зворотного зв'язку (етап редагування) і корегування [3, с. 369–370; 6, с. 72; 6, с. 200]. Ці етапи допомагають скоординувати дії учасників групи та запобігти хаотичності в роботі. Розглянемо реалізацію цих етапів на прикладі організації колаборативного перекладу із використанням онлайн-платформи Smartcat.

Smartcat – це система автоматизованого перекладу, що, зокрема, має функцію спільної роботи перекладачів над одним документом у режимі онлайн. Smartcat – це досить простий у використанні безкоштовний хмарний сервіс автоматизованого перекладу, доступний для використання як зі стаціонарних комп'ютерів, так і з мобільних пристроїв. Для роботи із платформою Smartcat необхідно створити обліковий запис.

Поряд із функціями пам'яті перекладів, машинного перекладу, організації глосаріїв, сервіс Smartcat пропонує функцію спільної роботи перекладачів над одним документом. Особливістю колаборації на платформі є її рольова організація. Так, доступ до кожного конкретного проєкту можливий через виконання однієї із чоти-

рьох визначених, проте послідовно виконуваних завдань: «Переклад», «Редактура», «Коректура» та «Постредактура».

Етап планування колаборативного навчання є стартовим, він передбачає постановку завдання та цілей, поділ на групи й обговорення ідей. У рамках колаборативного навчання перекладу викладач створює проєкт на платформі Smartcat, формулює завдання та цілі, встановлює необхідні налаштування (наприклад, доступні опції використання існуючої пам'яті перекладів, глосаріїв або машинного перекладу, опції контролю якості перекладу, встановлення чітких дедлайнів тощо). На цьому ж етапі відбувається поділ студентів на дві або більше групи на чолі з «капітанами», відповідальними за розподіл завдань, їх своєчасне виконання (тайм-менеджмент), а також за постредактуру тексту.

На етапі написання студенти займаються пошуком інформації та власне написанням тексту. У контексті колаборативного перекладу студенти почергово виконують ролі перекладачів та редакторів щодо призначених капітаном уривків тексту. Експериментально була доведена доцільність призначення для редагування уривків, перекладених іншими членами команди, адже такий підхід каталізує обмін думками та досвідом, стимулює критичне мислення та розвиває навички аргументації.

У процесі роботи над перекладом рекомендовано організувати компіляцію глосарію до проєкту, що містив би ключову термінологію та сприяв би уніфікації її використання. Надзвичайно корисною також вважаємо функцію вбудованої перевірки правопису, яку, однак, пропонуємо посилити шляхом встановлення додаткового відповідного розширення у веббраузер (Grammarly, Language Tool тощо).

На фазі коректури члени команди повертаються до своїх сегментів і приймають чи відхиляють пропонувані іншими правки. Щодо кожного окремого речення або сегмента тексту перекладач, редактор або коректор може залишити перекладацький коментар, що є ефективним інструментом асинхронної комунікації між членами команди на різних етапах виконання проєкту та каналом зворотного зв'язку від викладача на етапі оцінювання.

Останній етап колаборативного письма передбачає внесення фінальних коректур, створення єдиного стилю тексту, здійснення оцінки якості кінцевого продукту перед здачею.

Однією з найважливіших функцій платформи вважаємо опцію збереження історії перекладів / редагувань, що дозволяє вивчати попередні версії тексту, здійснювати спільний моніторинг за змінами в документі, а також оцінити індивідуальний внесок кожного з учасників групи на фазі контролю.

На нашу думку, Smartcat може використовуватись не лише під час професійної підготовки

філологів, а й у спеціалізованих класах школи, які, наприклад, орієнтовані на поглиблену підготовку абітурієнтів за спеціальністю «Інформатика», «Комп'ютерні науки» тощо.

Альтернативним варіантом до використання Smartcat може бути сервіс Gather Content, відмінність якого полягає в тому, що він є спеціальним сервісом для створення окремих, так званих «сторінок», об'єднаних в один проєкт. Учасники команди мають змогу одночасно в режимі онлайн працювати над перекладом і редагуванням тексту різних «сторінок», які автоматично компонуються в єдиний текст. Gather Content дещо схожий за функціоналом зі Smartcat і Google Docs, проте в ньому немає деяких опцій, як-от «Історія» та «Чат».

Висновки. Традиційні й інноваційні стратегії реалізації колаборативного письма та перекладу мають низку переваг та недоліків. Основними перевагами є економія часу, розвиток навичок писемного мовлення, підвищення рівня мотивації, можливість синхронної й асинхронної роботи над завданням, постійний зворотний зв'язок. До недоліків можна віднести можливість плагіату, незначні проблеми з освоєнням онлайн-сервісів, енергозатратність щодо індивідуального оцінювання студентів, пасивність учнів із відносно низьким рівнем іноземної мови за умови нерівномірного розподілу завдань у команді.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Axelrod R., Cooper C. *The St. Martin's Guide to Writing*. Boston ; New York : Bedford / St. Martin's, 2010. 482 p.
2. Barros E. Collaborative learning in the translation classroom: preliminary survey results. *The Journal of Specialised Translation*. 2011. № 16. P. 42–55.
3. Flower L., Hayes J. A cognitive process theory of writing. *College Composition and Communication*. 1981. № 32 (4). P. 365–387.
4. Klemm W. Using a Formal Collaborative Learning Paradigm for Veterinary Medical Education. *Journal of Veterinary Medical Education*. 1994. № 21 (1). P. 2–6.
5. Laal M. Collaborative learning: what is it? *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2012. № 31. P. 491–495.
6. Ningning S. The implementation of collaborative writing method for writing instruction in English education study program. *Journal of Pedagogy*. 2013. № 1. P. 68–75.
7. O'Brien Sh. *Handbook of Translation Studies*. Netherlands: John Benjamins Publishing Company, 2011. P. 10.
8. Tocalli-Beller A. Cognitive conflict, disagreement and repetition in collaborative groups: affective and social dimensions from an insider's perspective. *The Canadian Modern Language Review*. 2003. № 60 (2). P. 143–171.
9. Zhu W. Interaction and feedback in mixed peer response group. *Journal of Second Language Writing*. 2001. № 10. P. 251–276.